

NEW JUNGIAN
ISRAELI ASSOCIATION

עמותה יונגיאנית
ישראלית חדשה (ע"ר)

דף הבית

זוגיות - מרחב בו מתרחשת התפתחות ינינה זימנובוצקי

(המאמר מבוסס על הרצאה שניתנה בחברה היונגיאנית הישראלית
החדשה)

הגרעין לעבודתי על נושא הזוגיות הוטמן בתוכי לפני שנים
רבות, ליתר דיוק, לפני כעשרים ושש שנים, בטיול משפחתי ב
Siena שבטוסקנה.

ביקרנו בכיכר העתיקה והיפיפייה ההומה אדם, יונים ובליל
של שפות שונות על רקע של השפה האיטלקית המתנגנת כמו
מוזיקה.

ברגע מסויים פניתי אל אחת הכניסות המקושטות המובילה
מהכיכר אל תוך חצר מלבנית גדולה, מוקפת מבנים עתיקים
בצבע בריק (יותר מאוחר ידעתי שהייתה זו אוניברסיטה
עתיקת יומין).

בעוד אני הולכת לאיטי בתוך החצר הקסומה ונעצרת לפני כל נישה עם פסל או חפץ אומנות אחר, נפל
מבטי על נישה שבקצה המרוחק ממני. נעצרתי והתבוננתי
בתוך הנישה. על ספסל מאבן, ישב זוג, גבר ואישה, זקנים מאד.
מבטם היה מופנה אחד כלפי השני ובידיהם הם ליטפו ברכות ובו-זמנית אחד את השני.
לימים פגשתי בהם שוב, במיתוס על Baucis and Philemon.

כאשר Hermes ו Zeus, בלבוש של בני תמותה, סיירו בארץ Bithynia, כל הדלתות נשארו סגורות
בפניהם ואיש לא הזמיןם להתארח. בהשקיפם ממידרון גבעה על העיר שכה לא מכניסה אורחים נפל
מבטם על הבקתה הצנועה של זוג קשישים עניים, Baucis and Philemon שמם.

דלת ביתם היתה פתוחה והאלים הוזמנו בחביבות רבה.
בזמן הארוחה לא נעלמה מעיניהם של המארחים העובדה שכמות המזון וכמות היין לא זו בלבד שאינה
קטנה אלא בדרך פלאית מתחדשת מעצמה. וכאשר הם הבינו שאורחיהם אינם בני תמותה רגילים גילו
שני האלים את זהותם האמיתית.

האלים הובילו את בני הזוג לפיסגת הגבעה: משם התגלה לעיניהם שהעיר, שכה אינה מכניסה אורחים
נעלמה והפכה לאגם, בו זמנית הפכה הבקתה של באוציס ופילמון למקדש.

Zeus פנה לבני הזוג והבטיח למלא כל בקשתם. הם ביקשו לשרת את המקדש עד סוף ימיהם ולסיים את חייהם בו-זמנית.

בקשתם ניתנה ובני הזוג שירתו במקדש עד יומם האחרון.
אחרי מותם אחד מהם הפך לאלון והשני לטיליה (תירזה) שצמחו זה לצד זה.

* * * *

לפני כחודשיים שאל אותי ידידי הטוב- יליד Texas, "מה מעסיק אותך כרגע?"

אמרתי: "קורס על נושא הזוגיות". תגובתו הייתה: "Fools rush in, where angels fear to tread".

(טיפשים נחפזים למקומות אליהם מלאכים אינם מעיזים להיכנס).

עד היום אני תוהה אם כוונתו היתה אלי או לזוגות שמתחייבים לקשר אמיתי ומתמשך "לטוב ולרע עד אשר המוות יפריד בינינו."

ידיד אחר, בשומעו את נושא השעור שנתתי על נושא זה, שהוא כזכור: "זוגיות- מרחב בו מתרחשת התפתחות", אמר: "השתגעתי?! הרי זה גהנום! מאסר עולם!"

תוך כדי הירהורי גיליתי שיותר קל לנמק את העמדה אותה הוא ייצג מאשר להגן על העמדה המשתמעת משם הקורס. ובהמשך הבנתי שבמרחב הזה, בו מתרחשת התפתחות יש מקום למאסר ולחירות, לגהנום ולגן עדן, לאור ולצל, לאהבה ולשנאה ולכל הניגודים האחרים ששייכים לשלימותינו. בסופו של דבר איש אינו מבטיח לנו צמיחה ואינדיבידואציה בדרכי נועם.

באגדה על אמור ופסיכה- שסופרה על ידי אפולאוס, שחי במאה השניה- אומר Amor לאהובתו, אחרי שהפרה את הבטחתה שלא להסתכל בו: אין אהבה יכולה לשכון במקום שאין בו אמון.

מהו האמון הנדרש מבני הזוג המתחייבים לבנית קשר מודע ומתמשך?

האם משפטים כמו: אני בטוח/בטוחה שהוא או היא לעולם לא יטוש, יבגוד, יכאיב, יאכזב, ישקר... מבטאים אמון בוגר ומודע?

Hillman במאמרו "Betrayal" – מתיחס לשאלה זו באמצעות ניתוח של סיפור חסידי. הסיפור הוא על אב שמלמד את בנו הקטן לקפוץ ממדרגות.

הוא מעודד את ילדו הקט לעלות על מדרגה אחת ולקפוץ ממנה אל תוך זרועותיו הפתוחות והבטוחות. בהדרגה עולה הילד עוד מדרגה, ועוד אחת וקופץ-אל תוך זרועותיו הפתוחות והבטוחות של אביו. בהגיעו אל המדרגה השביעית (מספר שמסמל שינוי, אבולוציה וסיום שלב) האב שוב מעודד את בנו לקפוץ אך הפעם, ברגע האחרון, זו הצידה. הבן נופל על פניו- פצוע ומדמם בגופו ובנפשו.

מה יכול ללמדנו סיפור, לכאורה נורא כל כך?

אנטישמי יגיד שהוא בא ללמדנו שאי אפשר לתת אמון ביהודי אפילו אם הוא אביך.

או שמה הסיפור מרמז על כך, שבתהליך ההתבגרות עלינו ללמוד לצאת מהמצב של "גן עדן" פרימארי למודעות אנושית בוגרת ואחראית.

שכן הבגידה הכרחית ומקופלת בכל סיטואציה של אמון בסיסי, או, כפי שאומר זאת Hillman: "אנו מובלים לאמת בסיסית ביחס לאמון ובגידה: הם כוללים זה את זה.

לא קיים אמון כאשר אפשרות הבגידה אינה קיימת".

Verena Karst, בסיפורה: The Nature of Loving: patterns of human relationship, מדברת על תפקידו של הדמיון באהבה. היא מתארת כיצד בהיותנו מאוהבים, אנחנו עושים אידיאליזציה של בן זוגינו ושל אותם החלקים בתוך עצמנו בהם אהוב ליבינו נוגע, אותם הוא מעורר בנגיעתו. אידיאליזציה זו הנה, לדבריה, תמציתה של אהבה, באמצעותה הטוב ביותר שבנו משתחרר ובכך אנו מסוגלים להתחדש ולצמוח.

לפי Karst מבוסס כל קשר על פנטזיה על קשר, גם כאשר אין אנו מודעים לכך. פנטאזיות אלו מבוססות על דימויים מיתולוגיים, על החתונה הקדושה כמו האיחוד של

Shiva & Shakti, Ishtar & Tamuz, Zeus & Hera כאשר משמעותם לתאר את האיחוד הקדוש של שמיים וארץ במטרה לברוא חיים חדשים ולהבטיח את פוריותם של החיים.

קשרי אהבה אנושיים משקפים את אותם הנושאים בסיפורים אמיתיים, באגדות, בספרות ובחלומות.

לפנטזיות על קשר משמעות רבה ברמה בינאישית, אך גם ברמה אינטראפסיכית הן משמעותיות כי הן מעוררות אלמנטים ארכיטיפליים, נשיים וגבריים, בתוך כל אחד מבני הזוג ומשרים הרגשה של שלמות, ויטאליות ויצירתיות.

פנטזיות של קשר-אהבה בהכרח כוללות את האידיאלי. כאשר שניים אוהבים הם רואים, אחד בתוך השני וגם כל אחד בתוך עצמו, את האפשרויות הטובות ביותר, הקיימות בזולת ובתוך עצמו. כי אהבתו של אהובי נותנת לי את החזון ואת האומץ לראות משהו בתוכי שנעלם מתודעתי עד לאותה הנגיעה האוהבת.

בפנטזיות על קשר אנו רואים בבן הזוג לא רק את מה שחסר לנו (במובן של השלכה) אלא גם את מה שמתגלה לעינינו בתוכו.

בן הזוג משקף לנו את עצמינו ויחד עם זאת, באמצעות האהבה, מתגלים לעינינו חלקיו הטובים ביותר והאמונה שניתן לממש חלקים אלו מועברת אליו.

כי כאשר אנו נאהבים אנו חווים את עצמנו "בצלמו של אלוהים", משהו מהאלוהי מתעורר בנו. חוויה זו מעלה את ההערכה העצמית ונותנת פתח לאמונה באפשרויות חדשות, אמונה שעומדת בבסיס של כל התפתחות.

ניתן להכליל ולומר: הקשרים שלנו מבוססים תמיד על פנטזיה של קשר. פנטזיות אלה טעונות ביותר כאשר אנחנו מאוהבים - כי אז אנחנו נותנים להן צורה, אנחנו חיים בתוכן. בפנטזיה על קשר נוצר זוג שמייצג איחוד מלהיב ומלא חיוניות, איחוד שמבטיח אושר ושלמות.

בפנטזיה מתגלה האפשרות לתרומה הדדית וגם האפשרויות הפנימיות הטמונות בתוך כל אחד מבני הזוג. הפנטזיה כוללת את הקשר, האהבה, האושר והסיפוק אך גם את הפחדים אתם יש להתמודד. הדימויים בהם יופיעו בני הזוג בפנטזיה וצורת הקשר אותה מדמיינים תלויים בגורמים רבים, כמו:

יחס אל ההורים

חוויות קודמות של קשר

נורמות חברתיות (ספרות, סרטים, אומנות, טלוויזיה)

דימויים ארכיטיפליים

הכמיהה להרגיש שלמות והצורך לגלות שוב ושוב את משמעותה הטרנספורמטיבית של הנפרדות.

מתנה גדולה מאוד מקופלת באהבה והיא האפשרות, באמצעותו של דמיון, לחוות את עצמנו מחדש, לצור מגע עם האלוהי שבתוכנו, לגדול ולהתפתח, ולהתקרב אל ה-Self.

* * * *

מאז ומתמיד העסיקו את האנושות הכמיהות והפחדים הקשורים באהבה. ומאז ומתמיד מחפשת האנושות דרכים להתמודד עמם.

מיתוסים מבטאים את שאיפתו של האדם להבין את העולם ואת עצמו. והמיתוסים על זוגות אלוהיים הנם ניסיון לפרש התנהגויות של זוגות ולחפש דוגמאות לסוגי קשר בין נשים וגברים.

המיתוס ההודי על Shiva & Shakti

מייצג את האידאל של האיחוד המושלם. במיתוס זה האהבה, הקשר ובריאת העולם הם אחד. אחדות זו הנה תמציתה של אהבה, מפני שבכל קשר של אהבה נברא עולמם של שני אוהבים, ומפני שאהבה היא כה פוריה ומפרה.

הולדה ולידה, המימוש והפרי של אהבה, מסמלים את ההתעוררות וההתחדשות של כל אחד מבני הזוג, אותה התחדשות שמאפשרת הרחבה של גבולות יישנים.

המיתוס מורכב מאוד ועשיר בדמויות רבות ולא אביא אותו כאן. אתייחס לאפשרויות ובעיות הטמונות בפנטזיה של שיוה ושקטי כבסיס לקשר. האידיאל אותו השניים מבטאים הנו אחדות מושלמת ושלילה של הנפרדות.

שיוה הוא כל עולמה של שאקטי והיא כל עולמו. הם חיים בחיבוק נצחי, מלא תשוקה. בחיבוקם הנצחי הם מסמלים שלמות שהיא גדולה יותר מחיבור של שתי יישויותיהם ומחיי יומיום. בכך הם נותנים ביטוי לדימוי של אהבה אידאלית, דימוי אותו פוגש שוב ושוב כל אדם במצב של התאהבות. החיבוק הנצחי של שני האלים מבטא את המשאלה האנושית להתכחש לאינדיבידואליות ולאחריות אישית.

זמן מה הדבר עשוי להצליח. אך במוקדם או במאוחר יעלו שאלות הקשורות לנפרדות. שאלות בסיסיות כמו "מי אני?" "מי אתה?", "מה רצוני?", "מה רצונותיך?", "לאן החיים לוקחים אותי ואת הקשר בינינו?"

הכמיהה לאיחוד מושלם מקפלת בתוכה את התקווה להשגת שלמות. והרי אין השלמות יכולה להינתן לנו כמתנה על ידי אדם אחר. הכרה בעובדה "קשה" זו אינה חייבת לגזול מאיתנו את הפנטזיה של שיוה ושקטי והדוגמה הבאה תאפשר לנו להבין את המשמעות של התפיסה והחוויה של שיוה ושקטי כזוג השוכן בתוך נפשינו, כלומר לחוות אותם כדימויים אינטראפסיכיים.

אדם בן 34 חלם את החלום הבא:

"אני מתבונן בפסל של שיוה ושקטי. הם נראים מושלמים. אני מוקסם. הדמויות יוצאות מהמסגרת, הן הופכות בשר ודם ורוקדות לפני. ההרמוניה, היופי והשלמות מרתקים אותי, אני מתרגש ונפעם. לאט ובהדרגה הם נעלמים." (סוף חלום)

הוא התעורר והרגיש שלמות מהי. ולאחר מכן הרגיש כאב גדול נוכח אובדן הרגשת השלמות. הכמיהה הגדולה והרגשת השלמות ליוו אותו לסירוגין במשך הימים הבאים. הוא גילה את יכולתו לזמן הרגשות אלו ברגע שרצה בכך.

חלום זה ממחיש כיצד דימויים של שיוה ושקטי והתחושות הקיומיות המתלוות אליהם יכולים לשוות תחושה של שלמות כאשר הם נחווים בתוך נפשו פנימה.

* * * *

מעל לשולחנו של המנהל האדמיניסטרטיבי של החברה היונגיאנית בקנדה מתנוסס שלט עליו כתוב: "The inner marriage is all very well, but it doesn't warm my feet at night."

המשאלה לאהבה שאינה נזקקת למילים, מקורה גם היא בפנטזיה של שיוה ושקטי. בפנטזיה זו באה לידי ביטוי המשאלה שיבינו אותנו מבלי שנצטרך לדבר. עוצמת האהבה נמדדת לעיתים קרובות במידה בה אחד מסוגל לנחש או "לקרוא בעיני" השני את רצונותיו או צרכיו. "אם אני צריכה לבקש חיבוק זה לא שווה."

משאלה זו מבוססת על איחוד מושלם שאינו זקוק למילים.

מילים מסוגלות ליצור אי-הבנות ונפרדות, ביכולתן של המילים לגלות את עובדת היותם של בני הזוג שונים ברצונותיהם ובהשקפותיהם. ולכן אין למילים מקום אצל שיוה ושקטי.

במיתוס Shiva מאבד את אהובתו ומתאבל עליה בתהליך ממושך ומייסר מאוד.

הם מתאחדים שוב כאשר Shakti חוזרת בדמות האלה Parvati. מהמפגש המחודש נולד להם בן. אולי ניתן לראות כאן רמז לכך שרק כאשר אנחנו חווים אהבה ופרידה יכולה האהבה להיות יצירתית ופורה.

בכך המיתוס מבטא אמת בסיסית בקשר לאהבה:

היא כוללת את הרגשת השלמות לצד הצורך והכאב של נפרדות.

The two insomnias

When I am with you, we stay up all night

When you are not here, I cant go to sleep.

Praise God for the two insomnias!

And the difference between them.

* * * * *

The moment I heard my first love story
I started looking for you not knowing how blind that was.
Lovers don't finally meet somewhere
They are in each other all along.

Rumi

I hold this to be the highest task of a bond between two people:
that each should stand guard over the solitude of the other.

Rainer Maria Rilke

* * * *

Amathus שבאי קפריסין חיי פסל ושמו PYGMALION

מסור לאומנותו, הוא היה מאושר רק בחברת פסליו אותם ייצר.
חדור שנאת אדם היה, בשל שאט הנפש אותה הרגיש נוכח התנהגותן של ה-Propoedites.
פרופואטידות היו הצעירות של Amathus שהתכחשו לאלוהותה של Aphrodite.
כעונש החדירה בהן אפרודיטה חוסר צניעות כה גדול שגרם להן לאובדן של רגש
הבושה והתנהגות מינית מופקרת. בסופו של דבר הן הפכו לאבנים.
Pygmalion, שנגעל מנשים, היה מעריץ נלהב של אפרודיטה.
קרה דבר- והוא ייצר פסל שנהב של אישה בעלת יופי יוצא דופן. הוא התאהב ביצירתו.
אך אויה! הפסל הקר לא החזיר לו אהבה, לא הגיב לחיבוקיו.
סיבלו הרב נגע לליבה של אפרודיטה ויום אחד, בחבקו את הפסל, הרגיש פיגמליון שנשיקותיו נענות.
הפסל, בדרך פלאית, התעורר לחיים.
מיתוס על Pygmalion מבטא את הכמיהה לעצב את בן הזוג. פנטזיה זו מוכרת לרובינו והקושי להכיר
בה אינו קטן.
במציאות רובינו מסתפקים ב"גרוש השדים" המפריעים ביותר ובחיזוק התכונות הנראות לנו כרצויות
ביותר בבן הזוג. (גם בילדינו, הורינו וכדומה)
אמרנו שבאהבה מתגלה היפה והמשובח ביותר שבנו ובכך נפתחת האפשרות להתחדשות
ולטרנספורמציה. יחד עם זאת עלינו להיות מודעים לכך שאין הטרנספורמציה דומה לרצון לעצב את בן
הזוג בהתאם למשאלותינו.
עלינו לזכור שאהבה ופנטזיות שונים מדחפים כוחניים סמויים.
אין מקום לכוחנות בקשר שמתבסס על אהבה ועל יכולת לכבד את האוטונומיה של בן הזוג.

Where love reigns, there is no will to power; and where the will to power is paramount,
love is lacking. The one is but the shadow of the other.

Jung, C.W.7, par.78

המחשבה על יכולתה של האהבה להיטיב עם בן הזוג הנה אחד האידיאלים של קשר. אנחנו מרגישים
טוב כאשר באמצעות אהבתנו, מועבר לבן הזוג החזון והאומץ לצמוח ולהתחדש.
משאלה זו יכולה גם להתבטא ברצוננו "להציל" את בן הזוג, לחפש עבורו את
"הדבר המתאים ביותר עבורו" עבורו? עבורו?

לרצות להלבישו בבגדים המתאימים ביותר ליופיו וכדומה. עבורו? עבורינו?

אין זה קל למצוא תשובה לשאלה "עבור מי?"

אבל לעיתים, כאשר התפתחותו של בן זוגנו נתפשת כאטית מדי ומהוססת מדי אנו מתפתים לעזור לו. מודעות לכך צריכה להדליק לנו אור אדום.

כי כאשר זה קורה נגזלת מהאדם האהוב הזכות והאוטונומיה להתפתח באופן חופשי. ובמקום חירות ואוטונומיה מוצעת לו "מיטת סדום" של משאלות, גאווה וצרכים של עצמנו.

היבט נוסף של מיתוס ה Pygmalion מתיחס לשאלה "מי מעורר את פיגמליון? מתי ובאיזה מצבים אנו דורשים מבן הזוג – או ממטפל- להיות לנו לפיגמליון?"

אנחנו עושים זאת כאשר יש לנו הרגשה שאין ביכולתנו לקחת על עצמנו אחריות לחיינו או כאשר אין ברצוננו לעשות זאת. בשני המצבים היינו רוצים שמישהו אחר יפתור אותנו מעול האחריות.

Pygmalion יכול לעצב רק את מי שמוותר על רצונותיו, חזונו ועל חיים מתוך אחריות. ומי מאתנו אינו חוטא מדי פעם במשאלות מעין אלו?

כמטפלים, עלינו להכיר בפיתוי להזדהות עם פיגמליון ולפרש את משאלתו של המטופל ככמיהה למעצב פנימי בתוך נפשו.

בהמשך ברצוני להתייחס לאגדה אנגלית מסיפורים של אבירי השולחן העגול של מלך ארתור, שלדעתי מקדמת אותנו צעד נוסף, למעבר מפטריארכט לשוויוניות, מעבר שמסביר תופעות שמסתמנות בתקופתנו. הסיפור הוא על

Sir Gawain and Lady Ragnell; What Do Women Really Want?

(...מה רצונן האמיתי של נשים?)

יום אחד יצא מלך ארתור לצוד ביער. הוא רדף אחרי אייל עד אשר פצעו בחיצו. ברגע שניגש לאסוף את שללו יצא מהיער איש מפלצתי. האיש קרא לעצמו

Sir Gromer Somer Jour ואיים להרוג את מלך ארתור בגרזנו.

מזועזע ומבולבל הגיב ארתור באומרו שאין הוא חמוש ומוכן לקרב. Gromer נאות להעניק למלך ארכה של 12 חודשים. בתום שנה על המלך לחזור, כאשר פתרון של חידה בידו, ולא מות ימות. ארתור עוזב, מבולבל ומדוכדך בשל החידה.

בשובו לארמון הוא פוגש את אחיינו, Sir Gawain, היחיד מבין אבירי השולחן העגול שמסוגל לדובב את המלך המוטרד. מתברר, שגרומר דרש מארתור למצוא פתרון לחידה:

מהו הדבר בו חפצות נשים יותר מכל?

Arthur and Gawain חושדים שהחידה מבוססת על תחבולה, שהרי בפני עצמה היא חסרה חשיבות לחלוטין. אך Gawain מבטא אופטימיות באומרו שבמשך השנה העומדת לרשותם הם בודאי יאספו תשובות רבות בכל הממלכה. אין ספק שמהו ידע את הפתרון הנכון לחידה. המלך פחות בטוח בכך.

במשך שנה תמימה ליקטו, ארתור ואביריו, תשובות אל תוך פנקסיהם.

בעוד Gawain סמוך ובטוח שאחת התשובות נכונה היא, מטיל ארתור ספק בכך ודואג, מפני שאין זה סביר בעיניו שתמצא תשובה לשאלה כה מגוחכת.

מספר ימים לפני תאריך היעד משוטט המלך שוב ביער, לא הרחק ממקום בו צד את האייל.

מתוך היער יוצאת לקראתו מכשפה מחרידה שמציגה את עצמה כ Lady Ragnell. היא מאתגרת את ארתור באומרה, שידוע לה שאין בידו תשובה נכונה לחידה.

אררתור נדהם ועונה שאין זה מעניינה, ובליבו חושב על "חוצפתה של האישה".

Ragnell אינה מרפה ואומרת בביטחון, שרק לה התשובה הנכונה, כי היא אחותו החורגת של גרומר ושותפה לידע שאין ביכולתו של ארתור להשיג.

מוטרד ומודאג, מציע ארתור אדמות, זהב ותכשיטים בתמורה לתשובה נכונה. היא מסרבת ואומרת שרק דבר אחד ירצה אותה. היא מתנה את תשובתה בכך שאחיינו Gawain יסכים לשאתה לאישה.

ארתור אומר שאין ביכולתו לתת לה את אחיינו כיוון ש Gawain הוא איש חופשי.

תשובתה של Ragnell היא :

"אינני מבקשת ממך לתת לי אותו. כל בקשתי היא שתציע לו את מבוקשי ותגלה במה יבחר מרצונו החופשי".

עם שובו לארמון מעלה ארתור בפני Gawain את ההצעה. למראה דודו המתרפס בפניו מתמלא ליבו חמלה והוא מצהיר על נכונותו לשאת את השטן בכבודו ובעצמו בתמורה לתשובה שתציל את חייו של ארתור.

בבוא היום הם מתייצבים מול Sir Groomer שמקבל את פניהם עם חרב שלופה בידו. אף לא תשובה אחת מאלו שבפנקסים היתה נכונה!

בו ברגע שגרומר מתכונן להוריד את גרזנו על צווארו של ארתור משמיעה Ragnell את הפתרון לחידה: "הדבר בו חפצות נשים יותר מכל היא הריבונות, הזכות לנהל את חייהן"

למשמע דברים אלו עוזב גרומר, בזעם, את המקום.

שותקים, רוכבים Arthur, Gawain and Ragnell אל הארמון.

משלושתם, רק מצב רוחה של Ragnell שפיר.

בארמון חוגגים טכס חתונה מפואר בהשתתפותם של אורחים מכובדים. מבוכה רבה מורגשת בין האורחים לנוכח המראה הדוחה והמחריד של הכלה.

אך Ragnell אינה מבווישת ורוחה טובה עליה מאוד.

בלילה, בחדרם של הזוג, אומרת Ragnell אל Gawain :

"התייחסת אלי בכבוד. לא נגעלת ממני ולא ריחמת עלי. כעת בוא ונשקיני".

Gawain מתקרב לאישתו ומנשק לה על שפתיה.

ולתדהמתו הוא רואה מולו אישה מקסימה ומלאת חן, עם עיניים אפורות יפיפיות.

Lady Ragnell מספרת, שרבעה עליה קללת אחיה. הוא הפך אותה למכשפה מכוערת כעונש על כך, שהעזה לסרב לפקודותיו. הסכמתו, מרצון, של האביר הגדול מכולם לשאת אותה לאישה שיחרר אותה מהכישוף.

גדולה היתה שימחתו של Gawain אך Ragnell הוסיפה ואמרה שרק חלק מהכישוף הוסר.

"עליך לבחור, אהובי, בין היותי בצורת האמיתית בשעות היום, בארמון, ולחזור לצורת הקודמת בלילה, בחדרינו או להיות יפה בלילה, בבתינו ולהיות מכוערת ביום, בארמון. תחשוב היטב בטרם תבחר."

Gawain שתק. הוא שקל והתלבט וכעבור רגע אמר:

"זו בחירתך, כי זה נוגע לחיים שלך. רק את יכולה להחליט."

לא היה גבול לאושרה של Ragnell כי בתשובתו ביטל Gawain סופית את הכישוף. היא הסבירה

שביטולו הסופי של הכישוף היה מותנה בכך שרק כאשר תנשא לאביר הגדול מכולם והוא מרצונו החופשי יכיר בריבונותה על חייה, תוחזר לה צורתה המקורית והיא תהייה חופשית להיות יפה גם ביום וגם בלילה.

יונג – במאמר (C.W.17) "Marriage as a psychological relationship" רואה בנשואין מבנה מורכב ביותר על הבטיו השונים : חוקיים, כלכליים, חברתיים ופסיכולוגיים.

בקשר פסיכולוגי הכוונה לקשר מודע, מפני שלא יתכן קשר פסיכולוגי בין שני אנשים שרויים במצב של חוסר מודעות.

רובינו, גם המפותחים והמודעים שבנו, נתונים עדיין, במידה זו או אחרת, בחוסר מודעות. מכאן, שהקשר הפסיכולוגי עם בן זוגינו יהיה מוגבל במידה בה קיים חוסר המודעות.

על מנת שאדם יהיה מודע לעצמו עליו להיות מסוגל להפריד את עצמו מאחרים. קשר יכול להתקיים רק בין שניים שהם נפרדים.

לאדם צעיר ישנה כבר מידה רבה של מודעות אך היא עדיין מוגבלת, כלומר שלו או לה הבנה מוגבלת של עצמם ושל בן זוגם ושל מניעיהם לבחירת בן הזוג.

וכך קורה שהבחירה מושפעת על ידי הלא-מודע. האינדקציה לכך הנה העוצמה הרגשית האדירה אותה אדם מרגיש כאשר הוא מאוהב.

מניעים לא מודעים באים ממקורות אישיים, כלליים וארכיטיפליים.

רובינו מושפעים על ידי הורינו ואני מקווה לא להישמע "מיושנת" באומרי שלטיב הקשר של גבר עם אימו ושל אישה עם אביה השפעה מכרעת על בחירת בן הזוג, לטוב ולרע.

דוגמה:

אישה בשנות ה 50 לחייה, נתונה לקומפלקס אב שלילי ביותר, חלמה את החלום הבא:
"אני נוסעת בעגלה שרתומה לשני סוסים. המושכות נתונות בידיהם של בעלי ואבי." (סוף חלום)
לדעתו של Jung נדחפים הילדים, בצורה לא-מודעת, לממש חלקים מודחקים ומוזנחים של הוריהם. במקרים קיצוניים הם עלולים אף להיפגע ברמה אינסטינקטואלית.
במקרה הטוב, כאשר המניע לבחירת בן הזוג אינו מושפע משיקולים כלכליים או מתוכניותיהם של ההורים, והצד האינסטינקטואלי פועל בצורה טבעית, תעשה הבחירה בהתאם למניעים אינסטינקטואליים, דבר טוב מאוד מנקודת המבט של הבטחת המין האנושי אך לא תמיד מוצלח במובן הפסיכולוגי.
מניעים אינסטינקטואלים בהכרח אינם מודעים. כתוצאה מכך נוצר קשר בו כל אחד מניח שלבן זוגו מבנה פסיכולוגי זהה לשלו.
החוויה המינית המשותפת מוסיפה משנה תוקף לתחושת הזהות והאחדות והמצב הזה נחוה כאושר גדול (מזכיר את Shiva and Shakti ?)
זוגיות מעין זו נשארת בתוך הגבולות של מטרות ביולוגיות וקולקטיביות ולא יכולה להיחשב כקשר פסיכולוגי. רק כאשר טבעם של המניעים הלא-מודעים יעלה למודעות ותחושת האחדות תיפגם – רק אז נוכל לדבר על קשר פסיכולוגי.

ישנם אלו ש"נבחרו" על ידי הגורל ללכת בדרך האינדיבידואלית ולגאול עצמם מהקולקטיביות וההזדהות עם בן הזוג. דבר זה קורה, על פי רוב, עקב משבר כלשהו שמאלץ להכיר בעובדת קיום השלכות ובשבירה של ההזדהות הלא מודעת.

Seldom or never does a marriage develop into an individual relationship smoothly and without crises. There is no birth of consciousness without pain. (C.W. 17, par.332)

"לעיתים רחוקות, ואולי לעולם לא יתפתח יחס אינדיבידואלי בדרכי נועם וללא משבירים. התודעה נולדת מתוך כאב."

עקב כישלון, איום קיומי, מחלה קשה או תחושה של שעמום, תיסכול וחוסר משמעות הולכת וגוברת מגלים אנשים ש"רבים מדי הם החלקים של החיים שנמצאים בחדר הגרוטאות, בין הזיכרונות המאובקים, חלקים שהיו צריכים להשתתף בחיים. לעתים הם הגחלים הלוחשות מתחת לאפר." (Jung, C.W.8, par.772)

הרגשות אלו אינן מובנות מיד כחוסר שלמות של האדם עם כל חלקיו, כי חלקים רבים הושלכו עד כה על בן הזוג. (בתחילת הדרך דורשות משימות החיים מהאישה לחיות את החלקים הנשיים והאימהיים ומהגבר את החלקים הגבריים.)
וכך קורה שבמקום להיות מודעים לקרע פנימי אנשים מתחילים לחוש קרע וחוסר הלימה עם בני זוגם. מתפתחת אווירה לא נעימה. אך היא הכרחית כצעד ראשון של תהליך בו מכירים בהשלכות והזדהויות. רק כעת מוכן האדם להתחיל בתהליך הארוך והקשה של החזרת השלכות ובניית הנפרדות. אם נזכור שתחושת האחדות וחוסר הנפרדות מספקת הרגשה של ביטחון, נוכל להבין עד כמה מפחיד הוא הצורך להחזיר השלכות ולאפשר נפרדות.
בשל הפחד הגדול ינסה אדם בכל כוחו להיצמד למצב הקיים ורק כאשר הדבר לא יתאפשר, והוא יאלץ להכיר בכך, יתברר, לאט ובהדרגה, שאת הביטחון אותו מחפשים כה נואשות בבן הזוג אנו חייבים למצוא בתוך עצמנו.

במקום זה אני נפרדת מ Jung ועוברת ל Guggenbuehl- Craig ולסיפרו

"Marriage: Dead or Alive"

" הנשוואין מתו- יחי הנשוואין ":

Guggenbuehl-Craig רואה את הנשוואין כדבר מנוגד לטבע ולאִינסטינקטים. הנשוואין הם לדבריו תוצר מלאכותי של מאמץ אנושי שבכל פעם נברא מחדש ודורש הבנה מחודשת. הוא רואה בנשוואין Opus contra naturam.

על מנת להבין את האדם עלינו, לדעתו, להבדיל בין שני מושגים פילוסופיים: רווחה וגאולה, למרות שבחיי אדם שני המושגים הללו משתלבים זה בזה. הרווחה מובנת ככוונה למנוע מתחים לא נעימים, להרגיש הרגשה גופנית טובה, תזונה מספקת, הגנה מפני גשם, חום וקור, העדר פחד קיומי, סיפוק צרכים מיניים, פעילות גופנית חיובית אך לא מתישה מדי. לרווחה שייכים גם משאבים כלכליים ומרחב מחייה מינימלי. הרגשת שייכות, מעמד חברתי, יחסים טובים בתוך המשפחה, שכונה וחוג ידידים - נכללים גם הם ברווחה. הרווחה בהחלט אינה כוללת מתחים, אי-שביעות רצון, פחד, שנאה, קונפליקטים בלתי פתורים – חיצוניים ופנימיים – חיפוש נואש אחרי אמיתות ותשובות שאולי לא קיימות, מפגש עם הולי ועם מוות. האושר עומד בקורלציה לרווחה. אדם שחי ברווחה הנו אדם בעל סיכוי להיות מאושר ושבע רצון. גאולה פרושה חיפוש אחרי משמעות של החיים. אפשר כבר להרגיש שלא מדובר כאן על מצב אלא על תהליך, דרך - אינדיבידואציה. דרכים רבות מובילות לאינדיבידואציה. איש איש ודרכו. אך אין לדעתו של Guggenbuehl אפשרות לצעוד בדרך זו מבלי להתעמת עם סבל ועם מוות. לדעתי לא חייב להיות מוות קונקרטי אבל, במובן הסימלי, יש בתהליך של התחדשות מקום למוות של הישן. הדתות והסיפורות מספקים לנו דוגמאות לכך: משה רבנו, חיי ישו הנוצרי, Sidharta, Budha של Herman Hesse "הברווזון המכוער",

And so long as you havent experienced
This: to die and so to grow,
You are only a troubled guest on the dark earth.

/Goethe/

אינדיבידואציה פרושה הליכה לקראת שלמות, לקראת ה-Self. בדרך אל הסלף אנחנו, בהכרח, פוגשים את הצל.

קשה מאוד לדמיין לעצמנו מהו מצב של שלמות. בחיינו קורה שנחוש, לרגעים ספורים, את הרגשת השלמות, את המפגש עם האלוהי בתוכינו. זה יכול להתרחש בחלום (זוכרים את החלום על שיווה ושקטי?), מול זריחה או שקיעה או נוכח זמר בן שמונים ששר ממקום בו כל חייו נפגשים. (Buena vista social club).

חלום של אישה בשנות החמישים לחייה:

" אני נכנסת לבניין גדול ועגול. שורה בו אווירה של קודש ואין ספק שזה מקדש. הוא דומה לכנסייה בהלסינקי אך אני יודעת שהוא שייך לכל הדתות ולאנושות כולה. אנשים רבים נמצאים כבר בתוכו. אנשים מגזעים שונים וצבעים שונים. אני מתיישבת ביניהם. נשמעת מוזיקה מופלאה וכולנו יחד פותחים בשירה, בשפה שמובנת לכולנו. החלום מלווה באווירה מרגשת ונומינוזית.

נניח לרגע, שבמובן של כיוון של תהליך, הרווחה מנוגדת למשמעות והמשמעות מנוגדת לרווחה. (שרווחה ומשמעות הם שני ניגודים על רצף).
הרווחה דוחפת אותנו להיות מאושרים ולא לעסוק בשאלות ללא תשובות.
אדם שמחפש משמעות עסוק בשאלות גדולות של החיים גם כאשר אין זה תורם מאומה לרווחתו.
בעיקבות Guggenbuehl חשבת, שנתן אולי לראות את הנשואין בשני אופנים, על רצף

חיים	=====	ביטחון
צמיחה ואינדיבידואציה		שירותי רווחה
מרחב בו מתאפשרת התפתחות		העדר התפתחות

בטחון וחיים מנוגדים. ככל שיש יותר חיים יש פחות בטחון וככל שיש יותר בטחון יש פחות חיים.
כולנו נעים על הרצף הזה, בהתאם לנסיבות החיים.
קורה שמסיבות כלשהן, על פי רוב בשל היסטוריה אישית – שיכולה לכלול גם סיבות גופניות מולדות - אנחנו נתונים באופן כמעט קבוע בקרבה לקצה של בטחון וכתוצאה מכך בקשר זוגי שנשלט על ידי מודל של שירותי רווחה.
במודל זה קיימת אשליה שכל צרכינו הקיומיים והרגשיים מובטחים על ידי המסגרת והעומד/עומדת בראשה.
שירותי רווחה מתבססים, כידוע, על חוקים ותנאים מוגדרים מראש.
זה משול לישיבה בסירה ששטה בים. ביטחונם של יושבי הסירה תלוי בכך שהים יישאר שקט ודבר לא יעורר בו גלים.

כל דבר ומחירו. וככל שנמצאים קרוב יותר לאחד הקצוות עולה המחיר.
בהקצנה אפשר אולי להגיד, שעל חיים משלמים בבטחון ועל בטחון בחיים.
אביא דוגמה:
כדרכי בקודש פניתי לחברתי הטובה וביקשתיה: ספרי לי על זוגיות. וזה אשר ענתה:
" עליתי ארצה, בת 18 .
לא ראיתי זוגיות מימיי אך ראשי היה מלא פנטזיות רומנטיות שמקורן בספרים וסרטים.
רגע אחד....אני שומעת את קולה של הילדה בתוכי
לא ראית זוגיות מימך?
אבא נטש אותנו....(מלחמה הפרידה בינינו).
גם קונסטנטין נטש....(במשפחה בה גדלתי לא היה גבר עקב גירושין).
לילדה שבתוכי הייתה כמיהה אדירה אל אימא, אבא, אלוהים, אהבה, ומעל לכל:
בטחון.
בצורה לא מודעת בחרתי בבן זוג שלעולם לא ייטוש ובזוגיות לפי מודל של שירותי רווחה.
הבטחון היה מרבי - המחיר כבד. (מחלה קשה בגיל שלושים).
ואחריה החלה לבצבץ מודעות לכך שמהו אינו בסדר. ויצאתי לדרכי הקשה והמתגמלת שהובילה,
בלשון החלום מאותה תקופה, "אל קוו האופק. למקום בו שמיים וארץ נפגשים."
"מה לכל זה ולזוגיות?" שאלתי.
" הכרתי בקורבנות " היא המשיכה, "אבל התקשיתי לראות שה"מקרבן" שוכן בתוכי. על קולר קטן של בן זוגי תליתי את הקיטבק הגדול, המלא והגדוש שלי.
בתחילה היה "מרד" ורק אחר כך החלה החזרה הדרגתית של השלכות שאפשרה לראות את בן זוגי כפי שהוא."

נחזור ל Guggenbuehl ולנושא האינדיבידואציה.

"אינדיבידואציה הנה תהליך, אך ניתן לראותה גם כדחף שאינו פחות מהותי מרעב, צמא, אגרסיה, המשכיות ושאיפה לאושר." Jung הדגיש הבטים שונים של אינדיבידואציה, הוא קישר אותה עם

התהליך שאדם עובר באנליזה, יחד עם זאת הוא לא הניח לעולם שאין הוא יכול להתרחש בדרכים אחרות.

כתיבת ספר, יצירת אומנות, עיסוק בסחר או בפוליטיקה, גידול ילדים, נשואין- כל אלה ועוד רבים, על אושרם ועל סיבלם, יכולים להיות לנו לדרך.

כדחף דוחפת אותנו האינדיבידואציה לבוא במגע עם ה Self . זו מטרה חשובה. יחד עם זאת חשובה לא פחות היא הדרך. וההליכה בדרך פרושה התעמתות עם מורכבותה של הנפש ואיחודם – או התקרבותם- של הניגודים שמסומלים על ידי גבר ואישה. זהו מסע ארוך ומעניין, לעיתים גם מפחיד ומעורר אימה.

- איך כל זה קשור לזוגיות?

האם הזוגיות, אותו Opus contra naturam, מהוה נתיב שמוביל ל well-being או לאינדיבידואציה? האם יתכן שהמשמעות העמוקה של מפגש דיאלקטי בין שניים, מפגש שמתבסס על אהבה, על התקשרות והתחייבות, להיות יחד "בעושר ובעוני, בטוב וברע... עד אשר המות יפריד ביניהם" היא שמייחדת את הזוגיות כדרך להתפתחות? המחויבות להתמיד בקשר והעדר דרכי מילוט מהווים את האיפיון המהותי של דרך זו. בדומה לנזיר מתבודד שאינו יכול להימלט מעצמו לא יכול אדם שמחוייב לקשר זוגי להימלט מבן זוגו. בטוב וברע וללא דרכי מילוט- זה המיוחד שמאפיין את הזוגיות כאינדיבידואציה. כאשר הזוגיות נתפסת במשמעותה המיוחדת הזו - אז, ורק אז - היא יכולה להוות מרחב בו מתרחשת התפתחות.

בחברה בת זמנינו, על רקע של יחסים יותר שוויוניים בין בני זוג, גוברת חשיבותה של הזוגיות המאפשרת צמיחה ופוחתת מקומה של זוגיות נוסח שירותי רווחה.

כמי שמצדד בנשואין כדרך לאינדיבידואציה מתיחס Guggenbuehl בדאגה וביקורת לעמדה ביחס אל זוגיות המאפיינת את תקופתינו. הוא מיצר על כך שיועצי נשואין, פסיכולוגים ואנשי טיפול מייצגים את הדעה שרק נשואין מאושרים יכולים להיחשב כטובים. "הזוגיות שצועדת בדרך של צמיחה, התפתחות ואינדיבידואציה עוברת גם דרך גהנום. האושר במובן המקובל שייך לרווחה ולא למשמעות." הזוגיות המשמעותית מאופיינת בעליות וירידות, באהבה ובהקרבה, באושר ובסבל. היא דורשת מבני הזוג להיות מוכנים לויתורים

ויחד עם זאת לזכור שהוויתור איננו לבן הזוג אלא לזוגיות בה הם בחרו ואותה הם קידשו.

כפי שכבר אמרנו, אין המעורבות הארוטית מספקת לקיומו של קשר אנושי אמיתי. קשר אנושי אמיתי לו יונג קרה "קשר פסיכולוגי" מבוסס על מרחק ועל קירבה, על הבנה ומעורבות רגשית, על אתגר תקיף ועל סבלנות, סובלנות, המתנה ואכפתיות. הוא דורש אינטגרציה מודעת של כעס ועוינות באותה מידה בה נדרשת אהבה וידידות. מכאן, שקשר אמיתי מעורר ומפעיל את כל כולנו. בכך הוא מהווה את ההיבט החיצוני והבין אישי של תהליך האינדיבידואציה.

Whitmont מניח שמקורו של הדחף לקראת קשר אישי מודע הנו בלא- מודע- קולקטיבי והוא התהווה (נעשה constellated) כתשובה לבעיה אנושית בת זמננו. במובן זה מצאו את עצמם הדורות העכשוויים מול אתגר שאין לו דוגמה בהיסטוריה האנושית.

יותר ויותר אנשים מודעים לכך שזוגיות מתמשכת לא יכולה להיות מבוססת על חובות ועל persona. הקשר האישי המודע חייב להכיל אהבה ומשיכה, לצד דחייה ושעמום-קבלה של אדם שלם את זולתו בשלמותו.

זהו אתגר חדש יחסית ולא קל, בדומה לצורך של לאומים שונים ודתות שונות לחיות בדו-קיום וקבלה הדדית,

למרות ההבדלים ואי-ההסכמות, וזאת על מנת לאפשר חיים של רוחחה, כבוד ואהבה בעולמנו.